

https://doi.org/10.31516/2410-5333.053.06

УДК 025:004.775

Н. М. Міщанин, аспірант, спеціальність «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», факультет соціальних комунікацій, Харківська державна академія культури, м. Харків

<https://orcid.org/0000-0003-2795-8772>

mishchanin1@gmail.com

КОНСОЛІДОВАНІ ВЕБ-РЕСУРСИ НАУКОВИХ БІБЛІОТЕК ОСВІТЯНСЬКОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

Охарактеризовано сучасний стан веб-ресурсів мережі наукових освітніх бібліотек України, подано результати контент-аналізу веб-сайтів бібліотек педагогічних закладів вищої освіти України, бібліотек науково-дослідних установ Національної академії педагогічних наук України. Визначено особливості тематичної та типо-видової структур повнотекстових ресурсів електронної бібліотеки Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського, визначено внесок учасників корпоративного проекту створення електронної бібліотеки Національної академії педагогічних наук України. З'ясовано чинники, що знижують ефективність корпоративної співпраці мережі освітніх бібліотек України щодо формування консолідованого та зручно структурованого, оснащеного комфортними пошуковими сервісами електронного ресурсу у сфері педагогічної науки й освіти.

Ключові слова: *електронна галузева бібліотека, Національна академія педагогічних наук України, Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського, бібліотеки педагогічних університетів, цифрові репозитарії бібліотек освітньої галузі.*

Н. М. Мищанин, аспирант, специальность «Информационное, библиотечное и архивное дело», факультет социальных коммуникаций, Харьковская государственная академия культуры, г. Харьков

КОНСОЛИДИРОВАННЫЕ ВЕБ-РЕСУРСЫ НАУЧНЫХ БИБЛИОТЕК ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ОТРАСЛИ УКРАИНЫ

Охарактеризовано современное состояние веб-ресурсов сети научных образовательных библиотек Украины, представлено результаты контент-анализа веб-сайтов библиотек педагогических высших учебных заведений Украины, библиотек научно-исследовательских учреждений Национальной академии педагогических наук Украины. Выявлены особенности тематической и типо-видовой структуры полнотекстовых ресурсов электронной библиотеки Государственной научно-педагогической библиотеки Украины имени В. А. Сухомлинского, определён вклад участников корпоративного проекта по созданию Электронной библиотеки Национальной академии педагогических наук Украины. Выявлены факторы, снижающие эффективность корпоративного сотрудничества библиотек сети по формированию консолидированного и удобно структурированного, оснащенного комфортными поисковыми сервисами электронного ресурса в сфере педагогической науки и образования.

Ключевые слова: электронная отраслевая библиотека, Национальная академия педагогических наук Украины, Государственная научно-педагогическая библиотека Украины имени В. А. Сухомлинского, библиотеки педагогических университетов, цифровые репозитории библиотек образовательной отрасли.

N. M. Mishchanyin, postgraduate, speciality «Information, Library and Archival Affairs», Faculty of Social Communications, Kharkiv State Academy of Culture, Kharkiv

CONSOLIDATED WEB RESOURCES OF THE RESEARCH LIBRARIES IN THE SPHERE OF EDUCATION OF UKRAINE

The aim of this paper is to examine the current level of the development of the consolidated web resources of the network of research educational libraries in Ukraine and identify the directions of the improvement of this development.

Research methodology. Drawing on the content analysis of the web sites of libraries of institutions of higher education of Ukraine, libraries of the research institutions of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, the current state of the web resources of the network of research educational libraries of Ukraine is characterized and the directions of their further improvement are identified.

Results. The paper demonstrates that the most powerful and most valuable in content are specialized web resources of the Research and Pedagogical Electronic Library of V.O. Sukhomlynsky State Research and Pedagogical Library of Ukraine and the electronic libraries of the National Academy of Sciences of Ukraine (NAPSU). But their content is not perfect taking into account issue-related, type and institutional features.

The author states that regarding their quantitative and qualitative structure, the web resources of the network of educational libraries are fragmented and unable to fully satisfy the specialized information needs of the representatives of pedagogical science and practice. Almost complete absence of library electronic catalogs and search services on the websites of NAPSU research institutions, hyperlinks to specialized abstract and full text internet resources, including reputable international databases, influence negatively upon the quality of the distant library and information service.

Novelty. The paper focuses on the necessity of considerable updating the material support and staff assistance of the research libraries in the sphere of education of Ukraine aiming at intensification of the development of the consolidated resources of specialized electronic libraries.

The practical significance. The author identifies the directions of high priority for improving the consolidated cooperation of educational libraries. They are as follows: developing navigation tools for the system of specialized libraries and information resources and services, including a consolidated electronic catalog for distributed library collection of NAPSU institutions; diversifying the format of electronic data base documents by including presentations of reports, video lectures and reports at authoritative international conferences, records of online seminars, trainings and webinars; developing online platforms for professional communication.

Key words: *electronic specialized library; National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine; V. O. Sukhomlynsky State Research and Pedagogical Library of Ukraine; libraries of pedagogical universities; digital repositories of educational libraries, consolidated web resources.*

Постановка проблеми. Одна з найважливіших умов реалізації «Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 рр.» — запровадження цифрової освіти. Цифровою освітою є об'єднання різних компонентів і найсучасніших технологій завдяки використанню цифрових платформ, упровадженню нових інформаційних та освітніх технологій, застосуванню прогресивних форм організації освітнього процесу й активних методів навчання, сучасних навчально-методичних матеріалів (*Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 рр.: схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 67-р*). Завдання формування змістовних освітянських ресурсів, розміщених на спеціалізованих цифрових платформах з підтримкою інтерактивного та мультимедійного контенту для загального доступу суб'єктів освіти, потребує участі мережі освітянських бібліотек, які є найкваліфікованішими комунікаційними посередниками в системі «консолідовані інформаційні ресурси в галузі освіти — користувачі».

У сучасних умовах ефективне функціонування системи бібліотечно-інформаційного забезпечення педагогічної науки та освіти має ґрунтуватися саме на консолідованих електронних інформаційних ресурсах і дистантних сервісах. Свідченням цього є досвід роботи зарубіжних бібліотек, які надають перевагу таким новітнім трендам: корпоративна агрегація потужних електронних бібліотек; пріоритезація мобільного контенту і забезпечення доступу до бібліотечних ресурсів за посередництва мобільних технологій; підвищення комфортності бібліотечних онлайн-сервісів (зручна навігація на сайті, змістовний контент та ефективні інструменти управління знаннями); розширення комунікаційного простору науковців через посилення на ресурси професійного спілкування — спеціалізовані мережі, форуми, блоги; розбудова на базі бібліотечного простору зон активного навчання та обміну досвідом, виробничих студій, мейкерспейсів, які не лише сприяють продуктивності засвоєння учнями знань, але й створюють умови для розвитку в них креативності, комунікативності, здатності працювати в команді. В умовах європейської інтеграції система бібліотечно-інформаційного обслуговування освітянської галузі України має розбудовуватися на основі ґрунтового вивчення та запровадження кращого зарубіжного досвіду, спрямованого на диверсифікацію асортименту та підвищення комфортності дистантних бібліотечних ресурсів і сервісів.

Окремі теоретико-організаційні, методичні та техніко-технологічні аспекти генерування електронних освітньо-наукових ресурсів у галузі педагогіки, проблеми їх інтеграції в глобальний комунікаційний простір досліджували співробітники ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, які протягом 2010–2013 рр. розробили три визначальні документи, що отримали позитивну наукову оцінку й рекомендації для поглибленого вивчення й відповідного використання фахівцями бібліотечної справи інших систем і відомств: «Стратегію розвитку бібліотечно-інформаційного ресурсу Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського» (Артемов, Рогова, Вараксіна, 2010), «Модель всеукраїнського галузевого інформаційного ресурсу на базі Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського» (Рогова, 2010) та «Концепцію створення інтегрованого галузевого інформаційного ресурсу в Державній науково-педагогічній бібліотеці України імені В. О. Сухомлинського» (Рогова, Артемов, 2013). Ці документи мали сприяти створенню повноцінного галузевого інформаційного ресурсу (ГІР) в традиційній та електронній формах, на основі якого здійснюватиметься системне науково-інформаційне забезпечення розвитку національної освіти, педагогічної науки та практики в Україні. Але внаслідок домінування в означених концептуальних документах ресурсного підходу фахівцям галузевого методичного центру не вдалося теоретично обґрунтувати та практично реалізувати оптимальну модель ефективної системи бібліотечно-інформаційного забезпечення педагогічної науки та освіти в умовах глобального комунікаційного простору. Свідченням цього є колективна монографія (Рогова, Артемов, 2013), що видана за результатами фундаментального дослідження на тему «Організація і методика створення галузевих бібліотечно-інформаційних ресурсів для освітнянської галузі України», проведеного колективом ДНПБ України імені В. О. Сухомлинського протягом 2014–2016 рр.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретико-методичні й організаційні засади інтеграції електронних бібліотечно-інформаційних ресурсів розробляли Ю. Артемов (2011), Н. Вараксіна (2013), І. Лобановська (2014), Н. Плужнікова (2011), П. Рогова (2015, 2010) та ін. Ґрунтовними є результати дослідження Л. Самчук (2011), присвяченого організаційним проблемам запровадження корпоративної взаємодії освітнянських бібліотек України. Моніторинг якості онлайн-послуг для провідних категорій користувачів та стан їх задоволеності дистантними сервісами головної галузевої бібліотеки досліджували Ю. Артемов та П. Рогова (2015), В. Бондаренко (2010), О. Ісаєнко (2010), К. Карамішева (2014), Л. Савенкова (2008), Т. Павленко (2010). Важливою для опанування особливостей запровадження новітніх техно-

логій обслуговування користувачів у дистантному режимі була публікація О. Прохоренко й Т. Павленко (2014). Але, незважаючи на достатню кількість публікацій фахівців, проблема дисбалансу між очікуваннями висококваліфікованих педагогічних працівників щодо системи якісних дистантних бібліотечно-інформаційних ресурсів і сервісів та недосконалістю її формування в умовах розгортання глобального комунікаційного простору потребує вирішення.

Мета статті — з'ясувати сучасний рівень розвитку консолідованих веб-ресурсів мережі наукових освітянських бібліотек України та визначити напрями вдосконалення організації їх формування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розбудова змістовного та комфортного інформаційно-комунікаційного простору мережі освітянських бібліотек України — найважливіша умова підвищення рівня освіченості громадян для забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору. Мережа освітянських бібліотек України об'єднує 18066 бібліотек МОНУ (з них — близько 15000 бібліотек загальноосвітніх навчальних закладів) та Національної академії педагогічних наук України. Обсяг єдиного розподіленого фонду цієї мережі бібліотек становить близько 333,2 млн прим. (Біла, Бондар, Бондарчук, 2016). Але стан опанування освітянськими бібліотеками новітніх інформаційно-комп'ютерних технологій, онлайн-ресурсів та сервісів незадовільний, що суттєво знижує зацікавленість ними сучасного користувача.

Ключовою ланкою системи бібліотечно-інформаційного забезпечення педагогічної науки й освіти України є мережа наукових бібліотек закладів вищої освіти педагогічного профілю Міністерства освіти та науки України і спеціальних наукових бібліотек установ Національної академії педагогічних наук України. Найпотужніші профільні науково-освітні інформаційні ресурси в галузі педагогіки формують шість наукових бібліотек національних педагогічних університетів України; бібліотеки 31 закладу вищої освіти III–IV рівнів акредитації, що здійснюють підготовку фахівців у сфері педагогіки; бібліотеки 26 обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти, шість спеціальних наукових бібліотек науково-дослідних інститутів системи Національної академії педагогічних наук України (НАПН України) як вищої галузевої державної наукової установи (бібліотека імені А. Ф. Залевської Інституту психології ім. Г. С. Костюка; бібліотека Інституту вищої освіти; бібліотека Інституту педагогічної освіти та освіти дорослих; бібліотека Інституту соціальної та політичної психології; бібліотека Інституту професійно-технічної освіти; спеціальна наукова педагогічна бібліотека Державного вищого освітнього закладу «Університет менеджменту освіти» НАПН України). Очолює мережу освітянських бібліотек Державна науково-

педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського (ДНПБ України), яка є всеукраїнським галузевим науково-дослідним, науково-інформаційним, науково-методичним та координаційним центром.

Акценти інформаційного обслуговування користувачів наукових бібліотек зміщуються нині на надання персоналізованих дистантних послуг, що виробляються на основі веб-технологій, ресурсів та сервісів. Так, зарубіжний досвід свідчить: найпопулярніша форма обслуговування серед користувачів наукових бібліотек — електронний абонемент повнотекстових видань, який функціонує на основі хмарних сервісів. Вельми затребуваними користувачами наукових бібліотек є також послуги, що виробляються на основі аналітичної обробки інформаційного наповнення авторитетних наукометричних БД Web of Science Core Collection (США) та Scopus (Нідерланди), а також запровадження електронних моделей вибіркового розповсюдження інформації для наукових колективів та окремих учених.

Результати контент-аналізу інтернет-ресурсів і сервісів вітчизняної мережі освітянських бібліотек свідчать, що онлайн-ова складова їх інформаційної інфраструктури перебуває нині лише на початковій стадії формування. Так, контент веб-сайтів більшості з мережі освітянських бібліотек не містить навіть електронних каталогів і посилань на профільні повнотекстові електронні ресурси базового методичного центру — ДНПБ України та електронної бібліотеки НАПН України. Типологічний склад веб-ресурсів, які протягом року виробляють 48 провідних освітянських бібліотек, незадовільний: лише 12% з них — це нові колекції інституційних репозитаріїв (2 бібліотеки), нові випуски фахових збірників установи (3 бібліотеки), тематичні БД серії «Видатні педагоги регіону» (2 бібліотеки), БД «Праці вчених установи» (2 бібліотеки), електронний «Календар знаменних і пам'ятних дат» (1 бібліотека). Інші 88 % усіх веб-ресурсів наукових освітянських бібліотек — це віртуальні тематичні виставки.

Дослідження контенту інтернет-ресурсів наукових бібліотек провідних педагогічних університетів України, що мають статус національних (Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова, Глухівського національного педагогічного університету ім. О. Довженка, Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка, Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди, Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського, Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, Чернігівського національного педагогічного університету ім. Т. Шевченка) засвідчило, що стан дистантного інформаційного обслуговування вітчизняної системи під-

готовки педагогічних кадрів на основі змістовних консолідованих повнотекстових електронних ресурсів є незадовільним. Лише 43% цих бібліотек мають повноцінно функціонуючі на веб-сайтах репозитарії наукових та навчально-методичних електронних документів, але обсяг означених цифрових архівів вельми недостатній. Найрепрезентативнішим є репозитарій наукової бібліотеки Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова (НПУ ім. М. П. Драгоманова), який забезпечує дистантний доступ до близько 1700 авторефератів захищених в університеті дисертацій, більше 3 тис. навчальних та методичних видань викладачів кафедр, 10 тис. статей, опублікованих у збірниках наукових праць НПУ ім. М. П. Драгоманова. Окрім цього, бібліотека пропонує користувачам тестовий доступ до профільних зарубіжних баз даних. На другому місці в рейтингу інституційних репозитаріїв бібліотек національних педагогічних університетів — цифровий архів наукової бібліотеки Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, який акумулює більше 4 тис. наукових та близько 4 тис. навчально-методичних видань викладачів університету. Доцільною є й наявність на веб-сайті бібліотеки посилань на цифровий репозитарій наукової періодики Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, реферативної бази даних «Україніка наукова», інші потужні електронні бібліотеки України. Але репозитарії більшості наукових бібліотек національних педагогічних університетів не мають і тисячі одиниць зберігання, що суттєво обмежує доступ користувачів до актуальної фахової інформації.

Згідно з даними вебметрики репозитаріїв України (https://liblab.tntu.edu.ua/webometric/repositories_sites_webometric_table.html), серед педагогічних закладів вищої освіти до рейтингу, що складається з 64 найпопулярніших серед користувачів цифрових сховищ, потрапили електронні архіви п'яти університетів: за показниками ефективності функціонування передреє електронний архів наукових публікацій Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, на другому місці — електронний архів Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка, на третьому — Полтавського національного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка, на четвертому — Української інженерно-педагогічної академії, на п'ятому — інституційний репозитарій Вінницького державного педагогічного університету. Слід зауважити, що до цього авторитетного рейтингу долучено єдиний із репозитаріїв обласних комунальних закладів післядипломної педагогічної освіти — Тернопільський, повнотекстовий електронний архів якого структуровано надзвичайно продумано й ефективно. Електронні архіви інших педагогічних університетів (Сумського,

Криворізького, Житомирського, Кіровоградського, Уманського та ін.) ще потребують суттєвого змістовного та структурного вдосконалення з метою підвищення показників відкритості ресурсів та їх цитування.

Необхідність формування єдиного інформаційного простору освітянських бібліотек передбачає активізацію генерування інтегрованого електронного галузевого інформаційного ресурсу та забезпечення вільного й багатоаспектного дистантного доступу до нього. У цих умовах неприпустимими є повільні темпи наповнення репозитаріїв більшості наукових бібліотек національних педагогічних університетів, які мають найвищий у галузі науково-дослідницький та творчий потенціал, генерують потужні потоки наукової й навчально-методичної документації, конче необхідної для підвищення якості вищої педагогічної освіти й науки України. Оперативне та якісне наповнення контенту цифрових архівів усіх вітчизняних педагогічних освітніх установ — запорука найповнішого оприлюднення ними результатів наукових досліджень, спрямованих на вдосконалення науково-педагогічної та навчально-виховної діяльності в Україні й світі.

Найпотужнішими за обсягом і найціннішими за змістом є галузеві інтернет-ресурси науково-педагогічної електронної бібліотеки ДНПБ України імені В. О. Сухомлинського та електронної бібліотеки НАПН України. Але їх контент теж не можна вважати досконалим: електронний фонд наукової педагогічної електронної бібліотеки ДНПБ України імені В. О. Сухомлинського як агрегатора єдиного розподіленого інформаційного ресурсу в галузі педагогіки вимірюється нині лише двома тисячами одиниць зберігання, серед яких 60% — оцифровані книжкові пам'ятки, 10% — праці В. О. Сухомлинського та література про нього, інше — електронні бібліографічні видання бібліотек освітянської мережі. Важливо, що бібліотека намагається забезпечити надання доступу до інтегрованих галузевих інформаційних ресурсів (ІГР) через формування та підтримку зведених бібліографічних баз даних: «Зведеної бази даних дисертацій з питань освіти, педагогіки та психології», «Зведеної бази даних збірників наукових праць з питань освіти, педагогіки та психології», «Зведеної бази даних періодичних видань»; надання дистантним користувачам різноманітних інформаційних послуг, здійснюваних на засадах кооперування, серед яких — міжбібліотечний абонемент (МБА), електронна доставка документів (ЕДД), віртуальна бібліографічна довідка тощо. У межах корпоративної співпраці з провідними освітянськими бібліотеками ДНПБ України імені В. О. Сухомлинського формується галузевий сегмент у загальнодержавній реферативній базі даних «Україніка наукова» та Українському реферативному журналі «Джерело». Але в процесі розбудови системи бібліотечно-інформаційного супроводу освітянської

галузі слід зважати на те, що нині стрімко зростають потреби користувачів у безперешкодному дистантному доступі до інтегрованих повнотекстових профільних баз даних.

У 2009–2011 рр. в Інституті інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України (ІТЗН НАПН України) під час виконання НДР «Науково-організаційні засади забезпечення функціонування єдиного інформаційного простору бібліотек наукових і навчальних закладів АПН України» на базі системи EPrints створено електронну бібліотеку НАПН України (<http://lib.iitta.gov.ua/>), яка об'єднує повнотекстові електронні ресурси науково-дослідних установ НАПН України: Інституту професійно-технічної освіти; Інституту соціальної та політичної психології; Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи; Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського; Інституту вищої освіти; Інституту обдарованої дитини; Інституту педагогіки; Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих; Інституту проблем виховання; Інституту психології ім. Г. С. Костюка; Інституту спеціальної педагогіки; Державного вищого освітнього закладу «Університет менеджменту освіти»; Інституту інформаційних технологій і засобів навчання. Тобто для кожного учасника цього корпоративного проекту в структурі ЕБ виділено робочий кластер відомостей та даних, у якому агрегуються, зберігаються та надаються в дистантний доступ відповідні праці наукових співробітників інститутів НАПН України.

На 1.08.2018 р. обсяг електронного фонду цієї бібліотеки становив 13565 одиниць зберігання. Найбільший внесок у його поповнення належить Інституту інформаційних технологій та засобів навчання, який оцифрував 22% одиниць зберігання фонду ЕБ, Інституту професійно-технічної освіти (15%), Інституту педагогіки (14%); ще третину фонду ЕБ майже в однакових частинах сформували Інститут психології ім. Г. С. Костюка (11%), Інститут педагогічної освіти для дорослих (10%), Інститут проблем виховання (9%). Питома вага інших учасників поповнення фонду ЕБ складає від 5,7% (Інститут спеціальної педагогіки) — до 0,5% (Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи). Загалом темпи поповнення фонду ЕБ НАПН України є повільними й гальмуються низьким рівнем корпоративної взаємодії між учасниками проекту, а також слабким матеріально-технічним та кадровим оснащенням бібліотек більшості академічних інститутів.

Так, за результатами контент-аналізу веб-сайтів означених інститутів НАПН України виявлено, що лише три установи з тринадцяти мають посилання на повнотекстові ресурси ЕБ (Інститут спеціальної

педагогіки, Інститут педагогіки, Інститут проблем виховання), ще шість формують власні електронні бібліотеки, які містять повні тексти праць співробітників інститутів (монографії, дисертації та автореферати дисертацій, збірники наукових праць, статті у фахових журналах, підручники та навчальні посібники, програми навчальних курсів і методичні рекомендації), але за кількісним та якісним складом ці ресурси є фрагментарними й не в змозі повною мірою задовольнити вузькопрофільні галузеві інформаційні потреби представників педагогічної науки та практики. На якість дистантного бібліотечно-інформаційного обслуговування користувачів негативно впливає майже повна відсутність на веб-сайтах наукових установ НАПН України електронних каталогів і пошукових сервісів власних бібліотек, гіперпосилань на профільні реферативні та повнотекстові інтернет-ресурси, зокрема й на авторитетні зарубіжні бази даних.

Багатофакторний компаративний аналіз веб-сайтів науководослідних установ НАПН засвідчив, що вони створюються без єдиної типової структури, не на кожному сайті є бібліотечні веб-сторінки, здебільшого доступ до системи бібліотечно-інформаційних ресурсів та послуг пропонується не з єдиної точки доступу, а з різних розділів, що розміщені на різних рівнях сайту установи. Суттєвими недоліками досліджених веб-сторінок з точки зору віддаленого користувача є: доступність у захищеному режимі (лише для співробітників установи); розміщення на глибоких структурних рівнях сайту, що ускладнює пошук інформації; розпорошення інформації про бібліотечні ресурси по різних розділах та рівнях сайту; складна методика формулювання пошукового запиту на певні види документів з певної проблематики та ін.

Так, на сайті Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 16 лабораторій якого надали до фонду електронної бібліотеки 1493 електронних документи, є веб-сторінка бібліотеки імені А. Ф. Залевської, у структурі якої передбачено такі рубрики: «Загальні відомості про бібліотеку», «Правила користування бібліотекою», «Нові надходження до бібліотеки» (містить бібліографічні списки різних видів видань та авторефератів дисертацій), «Рідкісні та цінні книги», «Віртуальні виставки книг», «Список праць Г. С. Костюка», «Список праць про Г. С. Костюка», «Передплата». Таким чином, на веб-сторінці бібліотеки академічного інституту немає навіть електронного каталогу на майже сотисячний фонд бібліотеки, а повнотекстові видання співробітників інституту зберігаються на численних веб-сторінках лабораторій Інституту психології. Неприпустимо, що на сторінці бібліотеки немає гіперпосилань навіть на консолідований ресурс електронної біб-

ліотеки НАПН України, у структурі якого наочно відбита наукова продукція кожної лабораторії Інституту, а також інших установ Академії за десять останніх років. Ще гіршою є ситуація в Інституті професійно-технічної освіти НАПН України, веб-сайт якого взагалі не передбачає окремої сторінки для бібліотеки, хоча 14 лабораторій Інституту надали до фонду ЕБ 2012 електронних документів, що також розпорошені по веб-сторінках лабораторій та подані в їх контенті вкрай безсистемно і фрагментарно.

Слід також зауважити, що наявні в складі ресурсів ЕБ НАПН України електронні підфони профільних дисертацій у галузі педагогіки та психології, збірників наукових праць майже повністю дублюють електронні галузеві ресурси БД «Україніка наукова», що генерує Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Потенціал, який витрачається на формування означених складових фонду науково-педагогічної електронної бібліотеки ДНІБ України імені В. О. Сухомлинського та ЕБ НАПН України, слід спрямувати на забезпечення доступу науковців до профільних інтернет-ресурсів відкритого доступу, зокрема інституціональних репозитаріїв та БД зарубіжних наукових видань у галузі педагогіки; пошук можливостей безплатного тестового доступу до міжнародних БД для оцінки пріоритетності їх подальшого придбання або укладання ліцензійних угод на пільговий доступ.

Висновки. Таким чином, вельми актуальним є створення науковими бібліотеками педагогічного профілю інструментів навігації по всій системі галузевих бібліотечно-інформаційних ресурсів і сервісів, зокрема зведеного електронного каталогу на розподілений бібліотечний фонд установ НАПН України; розширення видового складу документів ЕБ долученням презентацій доповідей, відеозаписів лекцій та виступів на авторитетних міжнародних конференціях, записів онлайн-семінарів, тренінгів та вебінарів; активне формування онлайн-платформ професійного спілкування. Якісне бібліотечно-інформаційне забезпечення модернізації освітянської галузі України є основою підвищення ефективності вітчизняної педагогічної науки та практики, від яких залежить рівень освіченості громадян для забезпечення сталого розвитку України та реалізації її європейського вибору.

Перспективи дослідження. Реалізація принципу корпоративності в системі організації якісного бібліотечно-інформаційного забезпечення педагогічної галузі потребує визначення стану сформованості веб-ресурсів бібліотек обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти, бібліотек навчальних закладів вищої освіти педагогічного спрямування, пошук резервів їх удосконалення.

Список посилань

- Артемов, Ю. (2011). Аналіз деяких шляхів інтеграції бібліотечно-інформаційних ресурсів. *Вісник Книжкової палати*, 11, 1–3.
- Артемов, Ю. І., Рогова, П. І., Вараксіна, Н. В. (2010). *Стратегія розвитку бібліотечно-інформаційного ресурсу Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського*. Київ. 29 с.
- Біла, Л. О., Бондар, Л. М., Бондарчук, О. Б. та ін. (2016). *Організація і методика створення галузевих бібліотечно-інформаційних ресурсів для освітньої галузі України: колективна монографія*. Київ. 175 с.
- Бондаренко, В. (2010). Дистантне інформаційно-бібліотечне обслуговування: від МБА до електронних бібліотек. *Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського*. 26, 150–163. Київ.
- Вараксіна, Н. В. (2013). *Концепція науково-педагогічної електронної бібліотеки Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського*. Київ; Вінниця: Нілан-ЛТД. 23 с.
- Ісаєнко, О. І. (2010). Бібліотечне дистанційне обслуговування в Україні на сучасному етапі. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*, 27, 139–147. Київ.
- Карамишева, К. (2014). Онлайн-послуги Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського: сучасні підходи та перспективи. *Вісник Книжкової палати*, 6, С. 14–18.
- Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 рр.: схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 67-р*. Взято з <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#n13>.
- Лобановська, І. Г. (2014). Взаємодія освітнянських бібліотек України у формуванні інтегрованого галузевого інформаційного ресурсу: організаційний аспект. *Вісник Книжкової палати*, 9, С. 16–20.
- Онищенко, О. С., Дубровіна, Л. А. та ін. (2011). *Електронні інформаційні ресурси бібліотек у піднесенні інтелектуального і духовного потенціалу українського суспільства: монографія*. Київ: Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. 247 с.
- Онищенко, О. С., Дубровіна, Л. А. та ін. (2011). *Інтеграція України у світове співтовариство в контексті розвитку бібліотечних інформаційних технологій: монографія*. Київ : Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. 221 с.
- Павленко, Т. С. (2010). Вивчення інформаційних потреб освітан як чинник удосконалення формування фонду Державної науково-педагогічної бібліотеки України ім. В. О. Сухомлинського. *Педагогіка і психологія: Вісник АПН України*, 4, С. 143–147.
- Плужнікова, Н. С. (Упор.) (2011). *Доукомплектування фондів бібліотек освітнянської мережі МОН України та НАПН України: методичні рекомендації. Шкільна бібліотека плюс*, 5, С. 17–24.

- Попик, В. І. (2015). Формування національного науково-інформаційного простору: інтеграція й кооперація зусиль бібліотек, наукових установ та інформаційних центрів України. *Бібліотечний вісник*, 3, С. 3–11.
- Прохоренко, О. М. (2014). Сучасні технології обслуговування користувачів Державної науково-педагогічної бібліотеки України ім. В. О. Сухомлинського через МБА та ЕДД. *Бібліотечний форум України*, 1, С. 16–19.
- Рогова, П. І. (2010). *Модель всеукраїнського галузевого інформаційного ресурсу на базі Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського (описова)*. Київ: Нілан-ЛТД. 79 с.
- Рогова, П. І. (2015). Дослідження інформаційних ресурсів на відповідність потребам користувачів у контексті перетворень бібліотечного середовища. *Вісник Книжкової палати*, 2, С. 22–24.
- Рогова, П. І., Артемов, Ю. І. (2013). *Концепція створення інтегрованого галузевого інформаційного ресурсу в Державній науково-педагогічній бібліотеці України імені В. О. Сухомлинського*. Вінниця: Нілан-ЛТД. 19 с.
- Савенкова, Л. В. (2008). Якість веб-представництва бібліотек педагогічних університетів України в Інтернет. *Наукові праці Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського*. 1: Науково-інформаційне забезпечення освітньої галузі України. Київ.
- Самчук, Л. І. (2011). Кооперативна взаємодія освітніх бібліотек України: шляхи становлення. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 31. Київ.
- Шиненко, М. А., Лабжинський, Ю. А., Ткаченко В. А. (2016). *Моніторинг використання веб-ресурсу «Електронна бібліотека Національної академії педагогічних наук України» за допомогою Google Analytics: звіт за 2015 рік*. Київ: Інститут інформаційних технологій і засобів навчання Національної академії педагогічних наук України. 33 с. Взято з <http://lib.iitta.gov.ua/106463/>.

References

- Artemov, Yu. (2011). Analysis of some ways to integrate library and information resources. *Bulletin of the Book House*, 11, 1-3. [In Ukrainian].
- Artemov, Yu. I., Rogova, P. I., Varaksina, N. V. (2010). *Strategy of development of library and information resource of V.O. Sukhomlynsky State Scientific-Pedagogical Library of Ukraine*. Kyiv. 29 p. [In Ukrainian].
- Bila, L. O., Bondar, L. M., Bondarchuk, O. B. and others. (2016). *Organization and methodology for the creation of sectoral library and information resources for the educational industry in Ukraine: a collective monograph*. Kyiv. 175 p. [In Ukrainian].
- Bondarenko, V. (2010). Distant information and library service: from Department of interlibrary loan to electronic libraries. *Scientific works of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine*. 26, 150-163. Kyiv. [In Ukrainian].
- Varaksina, N. V. (2013). *The Concept of the Scientific and Pedagogical Electronic Library of V. O. Sukhomlynsky State Scientific-Pedagogical Library of Ukraine*. Kyiv; Vinnytsya: Nilan-Ltd. 23 p. [In Ukrainian].

- Isaenko, O. I. (2010). Library distance service in Ukraine at the present stage. *Scientific works of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine*, 27, 139–147. Kyiv. [In Ukrainian].
- Karamysheva, K. (2014). Online Services of V. O. Sukhomlynsky State Scientific-Pedagogical Library of Ukraine: modern approaches and perspectives. *Bulletin of the Book House*, 6, P. 14–18. [In Ukrainian].
- Development Concept of the digital economy and society of Ukraine for 2018-2020: approved by the order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated January 17, 2018, No. 67-p.* Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#n13>. [In Ukrainian].
- Lobanovska, I. G. (2014). Interaction of Educational Libraries of Ukraine in the Formation of the Integrated Sectoral Information Resource: Organizational Aspect. *Bulletin of the Book House*, 9, P. 16–20. [In Ukrainian].
- Onyshchenko, O. S., Dubrovina, L. A. and others. (2011). *Electronic information resources of libraries in raising the intellectual and spiritual potential of Ukrainian society: monograph*. Kyiv: V. I. Vernadsky National Library of Ukraine. 247 p. [In Ukrainian].
- Onyshchenko, O. S., Dubrovina, L. A. and others. (2011). *Integration of Ukraine into the world community in the context of the development of library information technologies: monograph*. Kyiv: V. I. Vernadsky National Library of Ukraine. 221 p. [In Ukrainian].
- Pavlenko, T. S. (2010). Study of informational needs of educators as a factor for improving the formation of the fund of V. O. Sukhomlynsky State Scientific-Pedagogical Library of Ukraine. *Pedagogics and psychology: Bulletin of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine*, 4, pp. 143–147. [In Ukrainian].
- Pluzhnikova, N. S. (Comp.) (2011). Completion of library funds of the educational network of the Ministry of Education and Science of Ukraine and the National Academy of Sciences of Ukraine: methodical recommendations. *School Library Plus*, 5, P. 17–24. [In Ukrainian].
- Popyk, V. I. (2015). Formation of the national scientific and information space: integration and cooperation of the efforts of libraries, scientific institutions and information centers of Ukraine. *Library bulletin*. 3, pp. 3–11. [In Ukrainian].
- Prokhorenko, O. M. (2014). Modern technologies of servicing users of the State Scientific-Pedagogical Library of Ukraine them. V. O. Sukhomlynsky through the Department of interlibrary loan and Electronic Document Delivery Service. *Library Forum of Ukraine*, 1, pp. 16–19. [In Ukrainian].
- Rogova, P. I. (2010). *The model of the all-Ukrainian branch information resource on the basis of V. O. Sukhomlynsky State Scientific-Pedagogical Library of Ukraine (descriptive)*. Kyiv: Nilan Ltd. 79 p. [In Ukrainian].
- Rogova, P. I. (2015). Investigation of information resources to meet the needs of users in the context of the transformations of the library environment. *Bulletin of the Book House*, 2, P. 22–24. [In Ukrainian].

- Rogova, P. I., Artemov, Yu. I. (2013). *The concept of the creation of an integrated sectoral information resource at V. O. Sukhomlynsky State Scientific-Pedagogical Library of Ukraine*. Vinnytsya: Nilan-Ltd. 19 p. [In Ukrainian].
- Savenkova, L. V. (2008). The quality of the web representation of the libraries of the Ukrainian pedagogical universities on the Internet. *Scientific works of V. O. Sukhomlynsky State Scientific-Pedagogical Library of Ukraine*. 1: Scientific and informational support of the educational branch of Ukraine. Kyiv. [In Ukrainian].
- Samchuk, L. I. (2011). Cooperative interaction of educational libraries in Ukraine: ways of becoming. *Scientific works of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine*. 31. Kyiv. [In Ukrainian].
- Shynenko, M. A., Labzhinsky, Yu. A., Tkachenko V. A. (2016). *Monitoring the use of the web resource "Electronic Library of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine" with the help of Google Analytics: 2015 report*. Kyiv: Institute of Information Technologies and Tools of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine. 33 p. Retrieved from <http://lib.iitta.gov.ua/106463/>. [In Ukrainian].

Надійшла до редколегії 20.08.2018 р.